

Πολλές φορές τὸ ἔχω αισθανθεῖ : "Ὅταν μπαίνω στὸ θέατρο τῆς Μαρίκας, αἰσθάνομαι πὸς μπαίνω σὲ κάτι τι ἱερό. Αἰσθάνομαι πιὸ ἔντονα πὸς κάτι θὰ γίνει ἐκεῖ καὶ ἡ χαρὰ τῆς τέχνης μου ἔρχεται χωρὶς ἐμπόδια. Συνήθεια ;—Μᾶλλον ὄχι. Ἐκεῖ μέσα κυριαρχεῖ ἡ μεγάλη ψυχὴ τῆς Μαρίκας, τὸ ταλέντο, ἡ τίμια δουλειά, ἡ δημιουργία καὶ ἡ ζωὴ. Σωρὸς ἠθοποιοὶ καὶ συγγραφεῖς βγήκαν ἀπὸ κεῖ μέσα.

Μόνο στὸ Ἐθνικὸ στεναχωριέμαι. Ζεσταίνομαι χωρὶς νὰ ὑπάρχει ζέστη, κρυώνω μὲ ὄλο τὸ καλοριφέρ, μόνο ἐκεῖ φαντάζομαι πὸς μ' ἔχουν δείρει, πὸς μιὰ μεγάλη ἀράχνη μὲ τυλίγει. Ἐκεῖ μέσα ὑπάρχει ἡ προκλητικὴ περιφρόνηση πρὸς τὴν ἔννοια σύγχρονη Ἑλλάδα.

Καὶ ὁ κ. Φ. Πολίτης τότε μόνο θ' ἄξιζε, ἂν φρόντιζε νὰ δημιουργήσῃ καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ θεατρίνους, συγγραφεῖς, σκηνοθέτες, χαρὰ. Αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον τοῦ ρεζισέρ. Μὰ ἀτομικισμὸς καὶ πλατιά ἐθνικὴ καὶ ἀνθρώπινη δράση δὲν ἔννοεῖται.

Ἔτσι καὶ τὴ χειρότερη θεατρικὴ παράσταση, στὸ θέατρο τῆς Μαρίκας τὴν καλοδέχεται κανεὶς.

Οὔτε οἱ θυρωροὶ σὲ ἀγριοκυτῆνε, οὔτε οἱ ταξιθέτισσες φλυαροῦν στὴ γκαρδερόμπα, μετρῶντας μὲ θόρυβο τὰ λεπτὰ τοῦ πουρμπουάρ οὔτε χασκογελάνε οἱ νεώτερες στοὺς περιττοὺς ἀριθμοὺς μὲ κάθε νεαρὸ θεατῆ.

Λοιπὸν τὸ «Ἐγκλημα...» ἦταν παράσταση. Φτωχὴ. Μὰ παράσταση. Ἡ Μαρίκα φιλοκαλεῖ μετ' εὐτελείας. Δὲν παραδέχομαι καθὼς πολλοί, πὸς ἡ ἐξαισία ἡ Μαρίκα εἶναι καὶ σκηνοθέτισσα. Εἶνε μεγάλη ψυχὴ. Μεγάλῃ πείρα. Τὴ λατρεύουν οἱ θεατρίνοι τῆς. Πὼς μπορεῖ νὰ μὴ βγεῖ παράσταση καλὴ ; Μπορεῖ νὰ ἔχει καὶ ἡ Μαρίκα τὶς συμπάθειές τῆς, μὰ δὲν ἔχει τὶς κλίκες τῆς...

Τῆς ἔτυχε καὶ ὁ Μπατὺ. Εἶναι κακό πρᾶμα νὰ συγκρίνουν τὴ διασκευὴ τοῦ Μπατὺ μὲ τὴ διασκευὴ τοῦ κ. Βεάκης. Ὁ Μπατὺ εἶναι σπουδαῖος σκηνοθέτης μέσα στὸ Παρίσι. Ἀνέβασε τόσα ἔξοχα ἔργα, ἔγραψε τόσα γιὰ θέατρο, δημιουργεῖ, ζῆ γόνιμα. Ὁ κ. Βεάκης εἶνε ἠθοποιός. Γράφει κίολας. Παράδοση στὸν τόπο μας. Ἐγραψε κι ὁ Παντόπουλος κι ὁ Ταβουλάρης. Γράφει κι ὁ κ. Βεάκης. Πὼς νὰ συγκριθῆ τώρα ἕνας εἰδικός, πὺν διασκεύασε τὸ μυθιστόρημα πιὸ πολὺ σὰ σκηνοθέτης πὺν ξέρει καὶ παραξέρει τὴ δουλειά του μ' ἕναν ἐρασιτέχνη συγγραφέα ;

Ὅσο ἦταν ἀνθρώπινως δυνατό ἡ διασκευὴ τοῦ Μπατὺ περιέχει ἀρκετὴν οὐσία τοῦ μυθιστορήματος. Μάλιστα οἱ σκηνές τῆς ταβέρνας, τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μαρμελαδώφ, τοῦ Νεκροταφείου εἶναι θαυμαστές.

Ὁ κ. Παπᾶς ἀπροσδόκητα καλός· ἰδίως μ' ἐνθουσίασε πὺν σὲ μιὰ ἐποχὴ πὺν οἱ δραματικοὶ ἐραστὲς τοῦ θεάτρου μας ἔχουν γιὰ ἰδανικὸ νὰ παίζουσι σὰ μάγκες διαρκῶς καὶ γεμάτοι ἀπὸ μπολαφαρία, ὁ κ. Παπᾶς ἦταν σεμνός, σεμνότατος καὶ οὐσιαστικός ὅσο ἦταν τέλος πάντων στὸ χέρι του. Αὐτὲς τὶς καλλιτεχνικὲς δημιουργίες θαυμάζω. Ὅχι τί ἔκανες ἢ ἂν φανέρωσες πιὸ ὠχρὰ τὸ θέμα σου ἢ τὸ ρόλο σου παρὰ ἂν προσπάθησες νὰ τὸν καταλάβεις, νὰ τὸν πλάσεις, νὰ κοπιᾶσεις. Ὅλα τούτα τὰ ἔκανε ὁ κ. Παπᾶς. Μπράβο. Χίλιες φορές μπράβο. Ἐγὼ δὲν τὸν συμπαθῶ, μὰ

εἶνε γιὰ μένα τιμὴ νὰ βλέπω τὴν ἀξία ἐκεῖ πὺν θὰ μοῦ τὴν ἀρνιότανε τὸ συναίσθημά μου. Ὁ Τσαγανέας ψυχικός ὁ ἀριστος, θαυμάσιος ὁ Γιαννίδης, καταπληχτικὰ ὑπέροχη, σὰ μεγάλη ἠθοποιὸς ἡ Ν. Βιτσιώρη. Καλὴ ἡ κ. Χρ. Μυράτ μὲ τὴν εὐγένεια τοῦ παιξίματός τῆς, πὺν ἔδειχνε τὴν καλλιτεχνικὴ σταδιοδρομία πὺν πέρασε ὡς τώρα τὴν τιμημένη. Νρμίζω πὸς ἡ δ. Χατζηπαναγιώτη δὲν ἦταν ὅπως φανταζόμουν τὸ ρόλο. Μπορεῖ νὰ φταίω ἐγὼ. Ἦταν πιὸ παρδαλά ντυμένη ἀπὸ ὅ,τι θάπρεπε. Πιὸ κοκέττα. Ὁ κ. Γαβριηλίδης ἀριστος πραγματικά. Κυρίαρχος καὶ θεατρίνος πὺν ἔχει φτάσει καὶ πὺν ξέρει τί θέλει καὶ τί πρέπει νὰ κάνει. Ὁ νέος Μυράτ πολὺ καλός, γιὰτί ἔπαιζε μὲ φροντίδα ἕνα ρόλο ἀταίριαστο γι' αὐτὸν πὺν εἶναι ὁ ἐπίσημος «ἐραστής» τοῦ θιάσου. Οἱ ἔκτακτοι ἠθοποιοὶ τοῦ θιάσου ὁ κ. Ἀρ. Βλαζόπουλος καὶ ὁ κ. Ζωγράφος πολὺ στὴ θέση τους καὶ ἀληθινὰ ὅπως ἔπρεπε ὁ κ. Σπύρος Μουσοῦρης. Στὰ λίγα λόγια φροντισμένος κι ἐπιμελής ὁ Γεωργόπουλος. Καλὴ ἡ κ. Δ. Παναγιωτίδη καὶ χρήσιμη ἡ ἠθοποιὸς πὺν ἀκούει τὴν κ. Χρ. Καλὸ νὰ τῆς διαβάσει τὴν ἐφημερίδα. Τὸ τέμπρο τῆς φωνῆς τῆς θὰ μπορούσε νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ μεγαλύτερους ρόλους. Ἄδικα δὲν ἄρσσε ὁ κ. Λογοθετίδης. Ἐγὼ τὸν βρήκα συγκρατημένο.

Οἱ σκηνογραφίες ἀπλές καὶ ὄχι αὐθάδικες καὶ πρὸ παντὸς μοναδικὴ ἢ σκάλα ὡς φωτισμὸς καὶ ὡς σχέδιο.

Κιὰ ἔκανε ἡ Μαρίκα καὶ ἀνέβασε τὸ ἔργο αὐτό. Στὸ κάτω - κάτω ἡ Μαρίκα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κάνει ἀπόλυτη τέχνη. Μπορεῖ ν' ἀνεβάσει καὶ μιὰ διασκευὴ. Ἐπιχείρηση κάνει.

Ἡ μετάφραση γενικῶς καλὴ, ἂν καὶ σὲ μερικὰ μέρη δὲν θὰ πρόλαβε ἡ Μυρτιώτισσα νὰ τὴν ξανακυτάξῃ καὶ νὰ διορθώσῃ μερικὸς γαλλισμούς, πὺν βέβαια ἡ γρηγοράδα τῆς ἐργασίας τῆς τὴν κάνανε νὰ τοὺς ἀφήσει. Τὸ ξέρουμε ἄλλως τε πὸς ἡ Μυρτιώτισσα ξέρει ἑλληνικά.